

سیمای امام مهدی

در قرآن

● محمد محمدیان

و ایجاد حکومت جهانی اسلام، و همچنین پیرامون حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف رهبر حکومت عدل جهانی و یاران آن حضرت، آیات بسیاری در قرآن کریم به چشم می خورد که به یقین ذکر همه آنها در یک مقاله نمی گنجد، در این بحث فقط به چند مورد به صورت اختصار اشاره می شود.

۱- جهان در انتظار صالحان

ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذکر ان الارض يرثها عبادي الصالحون^۱

ما در زبور بعد از ذکر نوشتیم که بندگان صالح من وارث حکومت زمین خواهند شد. این آیه با صراحت تمام، از حکومت صالحان بر جهان، و رسیدن حاکمیت زمین بدست افراد شایسته سخن به میان آورده و بطور قطع از تحقق این وعده الهی در آینده، خبر می دهد.

نویدها و سرور آفرین ترین بشارتها، در مورد آینده جوامع بشری و جهان است، و زیبا ترین سرنوشتها که همانا حاکمیت حق و عدالت و برچیده شدن بساط ظلم و فساد است در انتظار قافله انسانی می باشد.

وعدة حتمی الهی مبنی بر پیروزی مطلق حق، و نشر آئین توحید در سراسر گیتی و حاکمیت صالحان بر کره زمین، که همگی با ظهور حجت خدا و بزرگ پرچمدار عدالت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف تحقق پیدا خواهد کرد، از آینده ای بسیار روشن و امید آفرین خبر می دهد.

و این امید است که یک دنیا نشاط و سرور در دل های مؤمنان، ایجاد و زمینه را برای تحرك و فعالیت های گسترده تر در جهت آماده شدن چنان روزی فراهم می آورد. در زمینه سرنوشت بشریت

بشریت در انتظار چه سرنوشتی بسر می برد؟ و قافله انسانی به سوی کدامین مقصد در حرکت است؟ آیا قرآن پیرامون آینده انسانها و سرنوشت جوامع بشری روشنگری دارد؟ یا از کنار مسئله آینده، با سکوت در حاله ای از ابهام گذشته است؟

و همانگونه که گذشته انسانها، و تاریخ پر فراز و نشیب امتهای گذشته و واقعیت های تلخ و شیرین زندگی آنها به صورت وسیع و گسترده ای مورد عنایت قرآن بوده و آیات متعددی در تبیین تاریخ گذشته و تحلیل حوادث و جریانات جوامع قبلی نازل شده است، هم چنین پیرامون آینده بشریت و جامعه انسانی آیاتی در قرآن وجود دارد که تابلویی کامل و رسا در تبیین مسائل آینده جهان در برابر ما ترسیم می نماید. از دیدگاه قرآن، امید بخش ترین

از دیدگاه قرآن، امید بخش ترین نویدها و سرور آفرین ترین بشارتها، در مورد آینده 'جوامع بشری و جهان است، و زیباترین سرنوشتها که همانا حاکمیت حق و عدالت و برچیده شدن بساط ظلم و فساد است در انتظار قافله ' انسانی می باشد.

روشن است که واژه الارض که در آیه بکار رفته به مجموعه کره زمین گفته می شود و سراسر جهان را شامل می گردد، و چون قرینه ای بر اختصاص آن به قسمتی از جهان نیست این وعده الهی شامل سراسر جهان می شود که همان حکومت جهانی صالحان در روی زمین است.

جالب توجه اینکه این آیه سخن از زیور به میان آورده که بنا بر مشهور، همان کتاب حضرت داود علیه السلام است و حضرت داود علیه السلام یکی از بزرگترین پیامبرانی بود که حکومت حق و عدالت را تشکیل داد و بنی اسرائیل امت حضرت داود علیه السلام نیز مصداق روشن قوم مستضعفی بودند که بر ضد مستکبران قیام نموده و سلطه آنها را در هم پیچیدند و وارث حکومت و سرزمینشان شدند.

در روایاتی که از اهل بیت علیه السلام نقل شده صریحاً تحقق این وعده الهی را که در آیه شریفه مطرح

شده است منوط به ظهور حضرت مهدی میرزا محمد تقی و صالحان را یاران آن بزرگوار معرفی نموده اند. برای نمونه به روایتی که در مجمع البیان در تفسیر این آیه نقل شده است اشاره می کنیم:

قال ابو جعفر الباقر علیه السلام: هم اصحاب المهدی فی آخر الزمان^۱ فرمودند: بندگان صالحی را که خداوند در این آیه بعنوان وارثان زمین یاد می کند، یاران مهدی میرزا محمد تقی در آخر الزمان هستند.

مؤید این مطلب روایتی است که از طریق شیعه و اهل سنت بطور متواتر از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل شده است که: *لؤلؤم یقی من اللبیا الایوم واحد لطلوکل الله ذلک الیوم حتی یبعث رجلاً صالحاً من اهل بیته یملأ الارض عدلاً و قسطاً كما ملئت ظلماً و جوراً^۲*

اگر از عمر جهان جز یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را آنقدر طولانی می کند تا مرد صالحی را از خاندان من برانگیزد که صفحه زمین را پر از عدل و داد کند همان گونه که از

ظلم و جور پر شده است.

۲- مستضعفان، وارثان حکومت زمین

ونرید ان نمین علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین^۱

اراده و مشیت ما بر این قرار گرفته است که بر مستضعفان روی زمین منت نهیم و آنها را مشمول مواهب خود نماییم و آنها را هیران و وارثان زمین قرار دهیم.

این آیه بشارتی است در زمینه پیروزی حق بر باطل و ایمان بر کفر، و بشارتی است برای همه انسانهای آزاده و خواهان حکومت عدل و داد و برچیده شدن بساط ظلم و جور.

در این آیه خداوند پرده از روی اراده و مشیت خود در مورد مستضعفان برداشته می فرماید:

ما می خواهیم آنها را مشمول نعمتهای خود کرده و آنها را پیشوایان زمین و وارثان حکومت جباران قرار دهیم. نمونه ای از تحقق این مشیت الهی، حکومت

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله وسلم و یارانانش پس از ظهور اسلام بود اما نمونه کاملتر و گسترده تر آن، ظهور حکومت حق و عدالت در تمام کره زمین بوسیله حضرت مهدی صلی الله علیه و آله و سلم است، و این آیه از جمله آیاتی است که به روشنی بشارت ظهور چنین حکومتی را می دهد. روایات اهل بیت علیهم السلام نیز این آیه را به ظهور امام عصر تفسیر نموده اند.

امیرالمومنین علی علیه السلام در تبیین این آیه چنین فرمودند: *لنعتقن الدنیا علینا بعد شمسها عطف الضروس علی ولدها، وتلاعق ب ذلک: ونرید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض ونجعلهم الامة ونجعلهم الوارثین*^۵

دنیا پس از چموشی و سرکشی - همچون شتری که از دادن شیر به دوشنده اش خود داری می کند و برای بچه اش نگه می دارد - به ما روی می آورد.

سپس حضرت آیه و نرید ان نمن ... را تلاوت فرمودند.

در حدیث دیگری از امیرالمومنین علیه السلام نقل شده است که در تفسیر همین آیه فرمودند: هم آکل محمد صلی الله علیه و آله وسلم یبعث الله مهدیهم بعد جهدهم فیعزهم ویذل عدوهم^۶

این گروه آکل محمد صلی الله علیه و آله وسلم هستند که خداوند مهدی آنها را پس از زحمت و فشاری که بر آنان وارد می شود بر می انگیزد و به آنها عزت میدهد و دشمنانشان را ذلیل و خوار می کند.

مستضعف کیست؟

مستضعف مورد بحث در آیه، کسی نیست که ضعیف و ناتوان و فاقد قدرت و نیرو باشد.

مستضعف کسی است که نیروهای بالقوه و بالفعل را داراست اما از سوی ظالمان و جباران سخت در فشار قرار گرفته، ولی با این حال در برابر بند و زنجیرهایی که بر دست و پای او نهاده اند ساکت و تسلیم نیست و پیوسته تلاش می کند تا زنجیرها را شکسته و آزاد شود و دست جباران و مستمگران را کوتاه ساخته و آیین حق و عدالت را برپا کنند. خداوند به چنین گروهی وعده یاری و حکومت در زمین داده است. در قرآن مجید در پنج مورد سخن از مستضعفان به میان آمده که همه در مورد مؤمنانی است که تحت فشار جباران قرار داشتند.^۷

۳- نوید حاکمیت مؤمنان

وعد الله الذین امنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم ولیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی لهم ولیسبدلنهم من بعد خوفهم امنا...^۸

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند وعده داده است که آنها را قطعاً خلیفه روی زمین خواهد کرد - همانگونه که پیشینیان را خلافت روی زمین بخشید - و دین و آیینی را که برای آنها پسندیده است پابر جا و ریشه دار خواهد ساخت و خوف

وترس آنها را به امنیت و آرامش مبدل خواهد نمود.

در این آیه شریفه سه وعده و نوید به مؤمنانی که دارای اعمال پسندیده هستند داده شده است:

الف: استخلاف و حکومت روی زمین.

ب: نشر آیین حق بطور اساسی و ریشه دار در همه جا.

ج: از میان رفتن تمام اسباب خوف و ترس و وحشت و ناامنی.

این وعده های الهی گرچه شامل مسلمانان صدر اسلام نیز می شود و شأن نزولهای هم که برای آیه نقل شده مؤید آن است، اما مصداق کامل و تام آن بنا بر تفسیر اهل بیت علیهم السلام و حضرت مهدی صلی الله علیه و آله و سلم و حکومت جهانی آن بزرگوار می باشد.

در تفسیر مجمع البیان در تفسیر این آیه آمده است: *والمروی عن اهل البیت علیهم السلام فی المهدی من آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم یعنی بنا بر آنچه از اهل بیت علیهم السلام روایت شده است این آیه درباره مهدی آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم می باشد.*

و از امام زین العابدین نقل نموده است که: *انه قرأ الآیة وقال: هم والله شیعتنا اهل البیت یفعل الله ذلک بهم علی یدی رجل منا وهو مهدی هذه الامة*^۹

حضرت این آیه را تلاوت کرده و فرمودند: بخدا سرگند آنها شیعیان ما خاندان هستند خداوند این کار را برای آنها بدست مردی از ما انجام می دهد که مهدی این امت است.

نکته قابل توجه در هر سه آیه ای که مطرح شد کلمه الارض است که همانگونه که اشاره شد سراسر جهان را شامل می گردد و هیچ دلیلی نیز بر اختصاص آن به نقطه خاصی از کره زمین وجود ندارد، بنابراین مصداق کامل هر سه آیه، همانا حکومت جهانی اسلام و حاکمیت حضرت

بر تمامی ادیان جهان است، و با این وعده الهی تردیدی نیست که اسلام همه کره زمین را فرا خواهد گرفت و بر همه ادیان پیروز خواهد گشت. بدون شک تا کنون این موضوع تحقق نیافته ولی وعده حتمی خداوند است که تحقق خواهد یافت و امروز افق روشن این وعده الهی،

مهدی آل محمد صلوات الله علیه و آله وسلم صورت می پذیرد. در آن روز هیچ کس در روی زمین نخواهد بود مگر اینکه به حقانیت محمد صلوات الله علیه و آله وسلم اقرار می کند.

از امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه چنین نقل شده است:

والله ما نزل تاویلها بعد ولا ينزل تاویلها حتى يخرج القائم فاذا خرج القائم لم يبق كافر

اگر از عمر جهان جز یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را آنقدر طولانی می کند تا مرد صالحی را از خاندان من برانگیزد که صفحه زمین را پر از عدل و داد کند همان گونه که از ظلم و جور پر شده است.

مهدی مجلله تعالی مرتبه الشرف می باشد.

۴- جهانی شدن اسلام

هوآلذی ارسل رسولہ بالهدی
و دین الحق لیظہرہ علی الدین کله
ولو کرہ المشرکون^{۱۱}

او (خداوند) کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد تا او را بر همه آیین ها پیروز گرداند، هر چند مشرکان کرامت داشته باشند.

این آیه که سه بار در قرآن تکرار شده است. خبر از واقعه مهمی می دهد که اهمیتش موجب این تکرار شده است، آیه خبر از جهانی شدن اسلام و آیین توحید می دهد، و مفهوم آن پیروزی همه جانبه اسلام

توجه جهانیان را بسوی خود جلب نموده و تحقق این وعده الهی قریب الوقوع بنظر می رسد.

طبق روایات مختلفی که در منابع اسلامی وارد شده تحقق کامل این وعده هنگامی خواهد بود که حضرت مهدی مجلله تعالی مرتبه الشرف ظهور، و حکومت جهانی خود را تشکیل دهد.

در تفسیر مجمع البیان از امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه چنین نقل شده است:

ان ذلک یكون عند خروج المهدی من آل محمد صلوات الله علیه و آله وسلم فلا یبقی احد الا اقر بمحمد صلوات الله علیه و آله وسلم^{۱۲}

وعده ای که در این آیه است به هنگام ظهور

بالله العظیم^{۱۳}، بخدا سوگند هنوز محتوای این آیه تحقق نیافته است و تنها زمانی تحقق می پذیرد که قائم ما خروج کند و هنگامی که او قیام کند هیچ منکر خدایی در جهان باقی نخواهد ماند.

۵- ویژگیهای یاوران امام

مهدای مجلله تعالی مرتبه الشرف

یا ایها الذین امنوا من یرتد منکم
عن دینہ ففسوف یأتی اللہ بقوم
یحبهم ویحبونہ اذلة علی المومنین
اعزة علی الکافرین یجاهدون فی
سبیل اللہ ولا یخافون لومة لائم
ذلک فضل اللہ یؤتیه من یشاء واللہ
واسع علیم^{۱۴}

ای کسانی که ایمان آورده اید، هر کس از

شما از آیین خود باز گردد (به خدا) و دین خدا زبانی نمی‌رساند) خداوند در آینده جمعیتی را می‌آورد که آنها را دوست دارد و آنها (نیز) او را دوست دارند، در برابر مؤمنان، متواضع و در برابر کافران، نیرومندند، آنها در راه خدا جهاد می‌کنند و از سرزنش کنندگان هراسی ندارند، این فضل خداست که بهر کس بخواهد می‌دهد و (فضل) خدا وسیع و خداوند دانا است.

این آیه از جمله آخرین آیاتی است که بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است.

پس از آن همه مجاهدتهایی که مسلمانان صدر اسلام داشتند، و حوادث سخت بدر، احد، خندق، حنین و ... را پشت سر گذاشته بودند، چنین تهدیدی برای آن جمع بسیار تلخ و یک هشدار جدی بود. وعده آمدن قومی دیگر با آن اوصاف بارز و زیبا، وعده دار شدن پاسداری از دین و آیین اسلام، برای آنها که آرزو این آیات را می‌شنیدند بسیار تعجب آور بود بدین سبب، مکرر از حضرت رسول صلی الله علیه و آله در مورد مصداق این آیه سؤال شده است. و بشارت باد بر ملت مسلمان ایران که حضرت رسول صلی الله علیه و آله نیز در پاسخ این سئوالات دست مبارک خود را بر دوش سلمان فارسی نهاد و قوم او را مصداق این آیه شمرد و گاهی نیز از اهل یمن نام برد^{۱۵} و جالب توجه اینکه بر اساس بسیاری از روایات، بیشتر یاران امام زمان علیه السلام از میان مردم ایران و یمن

خواهند بود. مصداق کامل این آیه حضرت مهدی علیه السلام و اصحاب و یاوران آن حضرت هستند، و بر همین اساس است که در تفسیر نور الثقلین به نقل از تفسیر علی بن ابراهیم آمده است که:

انزلت فی القائم من الله تعالی رحمه له و له و اصحابه اللذین یجاهدون فی سبیل الله و لا یخافون لومة لائم^{۱۶}

این آیه درباره حضرت قائم علیه السلام و یاران آنحضرت نازل شده است که در راه خدا جهاد می‌کنند و از سرزنش کنندگان هراسی ندارند.

و چه زیبا اوصاف یاران حضرت مهدی علیه السلام در این آیه تبیین و ابعاد شخصیتی آنها با عبارات کوتاه و شیوا تشریح شده است. شش ویژگی که در برگیرنده تمامی کمالات و مقامات معنوی و جامع همه ارزشهای والای بندگان پاک و مقرب خداوند است بعنوان مشخصات یاران آن حضرت ذکر شده که بهترین برنامه سازندگی و خود سازی برای دوستداران آن بزرگوار است تا خود را با آراستن به این ویژگیها آماده ظهور حضرت مهدی علیه السلام و یاری رساندن به نهضت جهانی آن حضرت نمایند. شش ویژگی یاران حضرت بدین شرح است:

الف: یحبهم

آنها مورد محبت و لطف خداوند

هستند و خدا آنها را دوست دارد. با این عبارت کوتاه به بسیاری از خصلتهای آنها اشاره شده است، زیرا کسانی که مورد محبت خدا هستند و در آیات قرآن به آنها تصریح شده است عبارتند از: محسنین، توأبین، مطهرین، متقین، صابرين، متوکلین، مقسطین اهل عدالت و مجاهدین میدانهای جنگ.^{۱۷}

بنابراین با عبارت «یحبههم» همه این اوصاف ذکر شده است و معلوم می‌شود یاوران آن حضرت اهل نیکی و احسان و اهل طهارت و پاکی و جزء افراد با تقوا صبر پیشه و متوکل بر خدا و اهل عدالت و جهاد و توبه هستند، و کدام تاج کرامت برتر از این است که خداوند بفرماید: من آنها را دوست دارم و آنها محبوبان من هستند.

ب: یحبونه

آنها نیز دوست دار و محبت خدا هستند و به خدا عشق می‌ورزند.

والذین امنوا اشد حباً لله^{۱۸}

کسانی که ایمان آورده اند عشق و علاقه بیشتری به خدا دارند.

یاران امام زمان علیه السلام در دریای بیکران عشق خدا غوطه ورنند و هر میل و محبتی در برابر عشق خدا در نظرشان بی ارزش و ناچیز است و اصلاً آنها غیر او را شایسته عشق و محبت نمی‌بینند.

نمود عملی محبت آنها به خدا،

د: اعزة علي الكافرين

در برابر دشمنان و ستمکاران سرسخت و خشن و پر قدر تند، و چون آتش سخت و سوزان و سدی محکم و پولادین در مقابل دشمنان ایستادگی و مقاومت نموده و شدت عمل بخرج میدهند اشداء علی الکفار^{۲۱} در برابر کفار شدید و محکم هستند.

ه: یجاهدون فی سبیل الله

جهاد در راه خدا بطور مستمر از برنامه های آنهاست.

بدیهی است که تلاش برای جهانی شدن آیین توحید و ایجاد حکومت عدل و انصاف در سرتاسر گیتی بدون جهاد مستمر امکان پذیر نیست. تنبلی و ضعف و سستی، رفاه طلبی و دنیا زدگی و فقط در عالم خیال در آرزوی آن چنان شرایطی بودن، از علل مهم رکود و توقف و حتی عقب ماندگی و انحطاط است و وصول به آن اهداف عالیه بدون حضور در میدانهای جنگ و شهادت و بدون تلاشهای خستگی ناپذیر شبانه روزی امری غیر ممکن و محال می باشد.

و: ولایخافون لؤمة لائم

در راه انجام فرمان خدا و دفاع از حق از ملامت هیچ ملامت کننده ای نمی هراسند. حقیقتاً آنها که در مسیر جهاد و نصرت دین خدا حرکت می کنند

بدیهی است که تلاش برای جهانی شدن آیین توحید و ایجاد حکومت عدل و انصاف در سرتاسر گیتی بدون جهاد مستمر امکان پذیر نیست. تنبلی و ضعف و سستی، رفاه طلبی و دنیا زدگی و فقط در عالم خیال در آرزوی آن چنان شرایطی بودن، از علل مهم رکود و توقف و حتی عقب ماندگی و انحطاط است و وصول به آن اهداف عالیه بدون حضور در میدانهای جنگ و شهادت و بدون تلاشهای خستگی ناپذیر شبانه روزی امری غیر ممکن و محال می باشد.

در اطاعت و پیروی از رسول خدا ملکه می شود، زیرا قرآن فرمود: **قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله**^{۱۹}

بگو اگر خدا را دوست می دارید از من پیروی کنید تا خدا (هم) شما را دوست، بدارد. و چه نکته لطیفی است در آیه اصلی مورد بحث که نخست از محبت خدا به آنها و سپس از محبت آنها به خدا سخن می گوید تا روشن شود که حتی محبت به خدا نشأت گرفته از محبت خدا به بندگان شایسته خویش می باشد. آری اگر مجنون دل شوریده ای داشت دل لیلی از او شور دیده تر بود.

ج: ادلة علی المؤمنین

آنها در برابر مؤمنان خاضع و متواضع و مهربان هستند، شاید هیچ واژه دیگری به اندازه واژه **ادلة علی المؤمنین** در بیان شدت تواضع و محبت آنها نسبت به هم دیگر، رسا و گویا نباشد و می توان گفت که این تعبیر مرتبه بالای رحماء بینهم است که در سوره فتح آمده است. آری آنها کانونی از عواطف و محبت و تواضع نسبت به برادران و دوستان و همکیشانند و در صحنه های سخت و طاقت فرسا آنها را بر خود مقدم می دارند و **ویؤثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة** ...^{۲۰} آنها را بر خود مقدم می دارند هر چند بشدت نیازمند باشند.

همیشه از جانب قشرهای مختلف، دشمنان مغرض و دوستان ناآگاه و کم بینش مسورد انواع سرزنش‌ها و ملامت‌ها قرار می‌گیرند، اما آنها که حق را یافته و به سوی آن در حرکتند هرگز تحت تأثیر این نغمه‌های شوم و تبلیغات منفی قرار نگرفته و کمترین تزلزلی در اراده و همت خود پیدا نمی‌کنند. امید آنکه خداوند ما را نیز جزء یاران آن حضرت قرار دهد.

دنیا پس از نزول قرآن دوره جدیدی را استقبال نمود و جهش و پرواز معجزه آسایی را به سوی قله‌های بلند علم و معرفت آغاز کرد، و ناگهان سیر علمی انسان چنان سرعت و شتاب گرفت که بی شک بدون نزول قرآن این دوره نورانی و عصر روشنایی فرا نمی‌رسید.

فرازی از پیام حضرت آیه‌الله العظمی گلپایگانی قدس الله نفسه الزکیه
به اولین کنفرانس تحقیقاتی علوم و مفاهیم قرآن کریم

- ۱- سورة الانبياء، آیه ۱۰۵
- ۲- مجمع البیان، ج ۷، ص ۱۰۶
- ۳- همان مدرک
- ۴- سورة القصص، آیه ۵
- ۵- نهج البلاغه کلمات قصار ۲۰۹
- ۶- نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۱۰
- ۷- بقل از تفسیر نمونه، ج ۱۶، ص ۱۹
- ۸- سورة النور، آیه ۵۵
- ۹- مجمع البیان، ج ۷، ص ۲۳۹
- ۱۰- همان مدرک
- ۱۱- سورة الصف، آیه ۹، سورة التوبه، آیه ۳۳
- ۱۲- مجمع البیان، ج ۵، ص ۳۸
- ۱۳- نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۱۱
- ۱۴- سورة المائدة، آیه ۵۴
- ۱۵- مجمع البیان، ج ۳، ص ۲۰۸
- ۱۶- نور الثقلین، ج ۱، ص ۶۴۱
- ۱۷- سورة البقرة، آیه ۱۹۵، ۲۲۲، سورة آل عمران، آیه ۷۶، ۱۳۶، ۱۵۹، سورة المائدة، آیه ۴۲، سورة الصف، آیه ۴
- ۱۸- سورة البقرة، آیه ۱۶۵
- ۱۹- سورة آل عمران، آیه ۳۱
- ۲۰- سورة الحشر، آیه ۹
- ۲۱- سورة الفتح، آیه ۲۹